

Or 8952 B 45

GOEJE, M. J. DE

XVII

6 brieven (70-75)

1902

1902-01-13

01

Uelkerreden 13 Januari 1902.

Hoooggeachte vriend,

Eene maand is het nu weer geleden, dat ik van eene afwezigheid van een half jaar, in Atjeh en Djambi, huiswaarts keerde. In zulk een tijd leest men slordig constant, en zoo zag ik eerst weinige dagen geleden het doodsbericht van Uwen broeder. Van harte neem ik deel in dit nieuwe verlies, waardoor Uwe eenzaamheid zich nog meer zal doen gevoelen. Het zijn niet weinigen te Leiden, die heezingen sinds ik van daar naar Indië vertrok. Het den trof mij het telegr. bericht van den dood van Prof. Fieck, wiens „fata“, als plaatsvervanger van Iterson voorgedragen, ik onlangs las. Mooge het pas begonnen jaar iets minder vruchtloos zijn!

Van Vollenhoven's oratie heb ik ook gelezen; het ontbreekt hem zeker niet aan feu sacré, maar is hij niet, meer dan voor zijn onderwijs nuttig kan zijn, onder den invloed

geraakt van in sommige kringen heersende individualistische - stijl manier?

Ik hoop nu tijd te gaan vinden om mijne data over Gajo - en Abaslanden en hunne bewoners te verwerken. De toevallige vondst van 2 Aaiditische boeken in Atjeh, waarover ik U schreef, deed mij na mijne thuiskomst weder grijpen naar een paar andere Aaiditische bss. (brokstukken geschiedenis van het imamaat in de 10^e - 12^e eeuw der Jb.) die ik in 1887 uit Abakha ontving. Ik geloof, dat de beschrijving eener reis naar het Abessinische hof, op last van den Aaid. inman in 1057-8 Jb. ondernomen, die in een mijne beide Atjehsche mss. voorkomt, wel verdient gepubliceerd te worden. Maar waar? De verhandeling is 42 blz. van ± 30 regels groot, maar zou natuurlijk vertaald en een weinig gecommentarieerd moeten worden.

Java vooral, maar ook de nabijge eilanden werden dit jaar enorm door ziekten bezocht: cholera, knokkelkoorts, typhus enz. misseelde, elkander

bijna zonder pauze af. Nu is er een weinig rust gekomen, zooals gewoonlijk na de eerste flinke regens. De Brandes' hebben een half jaar lang gesukkeld, vooral de dames, die juist heden uit de Oeangoe terugkeerden.

Met hartelijken groet, steeds hooggachtend

Uw

C. Franckburgrompi

Adviseur voor Inlandsche
en
Arabische Zaken.



X01

Prof. Dr. M. J. De Gaeje

Leiden.

13/1/1902

X02



A 7

1902-02-07

01

Hooggeachte vriend, Dank voor
Uwe aankondiging van Wellhausen's
Studie. Tegen de gebruikelijke persificering
der Sj'ah ben ik in Mekke I: 28 v.
al ongekomen, en steeds meer ben ik over-
tuigd van het daar blz. 34 bovendien gezeg-
de. De localisering in Perzië bij uitnemmen-
heid is eerst van de laatste eeuwen en
kreeg hare betekenis door den strijd met
de Turken. Maar de Sj'ah als sekte is
evenmin Joodsch als Perzisch; zij heeft het
karakter van hare verschillende woonplaat-
sen en alleen de legitimiteitsleer als vast-
te trek. Vrouwen Wellh. hecht aan die
Joodsche elementen ook weinig.

Wanneer krijg ik nu weder eens een
meer persoonlijk levensteeken van U?

Met vriendelijken groet, hooptuend

Uw

Wellwreder 7/2 902.

Chertk



Briefkaart.

Uw adres

Uw naam

Adres.



Prof Dr M J De Goeje



Vliet
Leiden

1902-04-30

01

Weltervoeden 30 April 1902

Hooftgeachte vriend,

Veel dank voor Uwen brief van 9 Maart; ik geloof, dat ik U na dien van 22 Jan. ook nog niet schreef. Het Laiditische werk zal dus, gelijk meer van die boeken, bij het meer energieke optreden der Furken in Jemen in de laatste 30 jaren, in verschillende exx. ter markt gekomen zijn; ik bracht indertijd uit Abekah ook een paar kleinigheden van dien Brit mede. Een spel des toovels is het zeker, dat ook Aijeh daarvan zijn deel kreeg. De rest eener van daar nu naar Batavia overgebrachte collectie heb ik nu geïnventariseerd, zoodat U zien zal uit een gelijk met deze te versenden ex. van die lijst.

Dat Claudius hier een stuk van eenen Londog-vormiddag gezellig bij mij doorbracht, zal hy U al verteld hebben. Hij had zich uitnemend gehouden maar was toch ook verlangend weer eens thuis te komen. Wat een veranderingen bij U aan huis!

U begint al vroeg met te denken aan maatregelen voor den tijd van Uw emeritaat. Of ik over vijf jaren hier nog zoo vast zal zitten, dat alleen ziekte mij tot repatriëren zou kunnen nopen, laat zich nog niet met eenige zekerheid vaststellen. Zeer mogelijk is het, dat ik mij dan gemakkelijker van Indië zal kunnen losmaken, en dan zou ik daartoe wel overhellen, want wie hier te oud wordt, ziet zich gaandeweg door eene hem steeds vreemde wordende wereld omringd. Van de menschen, die ik bij mijne komst hier het best leerde kennen, zijn de meesten reeds van het toneel verdwenen. Men vindt dan niet veel buiten zijn eigenlijk werk. En mocht het tot mijnen terugkeer naar Europa komen, dan zou nauwelijks een werking mij aantrekkelijker kunnen zijn dan die mij geonend werd door Uwe ledige plaats in te nemen. Het is intusschen zeer jammer, dat de jonge Van Ophuysen niet iets verder is, want dan ware het met hem nog eens te beproeven om hem in mijne zaken op te leiden, maar dit zou zich natuurlijk nu niet laten combineren met mijn terugkeer over ± 5 jaren, door V.O.

dan pas zou kunnen beginnen.

Van Rommel is, sedert hij vader werd, geheel in de baboe-functies ingezaan. Wel hij zou af en toe publiceert, dat zijn pentestukjes, die men even goed op Texel als in Indië kan samenstellen. Inlander schuw hij als de pest, en de eerste poging om met ware Abaleiers in aanraking te komen moet hij nog doen. Was de Afd. B. hier opgeheven (wat voor de opleiding der ambtenaren een regen zou zijn, want het is een zeer zwaardje, dat hier van daar komt), dan zou ik misschien op Hasere de hand gelegd hebben; dese ontbreekt het niet aan feu sacré, al lag zijne studielijn tot dusverre meer in Oudjawaansche richting. Maar die afdeeling zal, zoolt U schreef, nu wel voorlopig blijven. Het is wel eigenaardig, dat men bij de thans getroffen voorlopige regeling het grootste voordeel van de voorgestelde nieuwe: het candidaat-ambtenaarschap, heeft laten schieten. Al sedert meer dan 20 jaren leede de de uitloop der ambtenaars-examens steeds meer de noodzakelijkheid om tot zulk een maatregel te komen, omdat niet tal van jongelien zich twee of meer jaren vergeefs zouden toelagen

op zaken, die hun in geen anderen werkring
te pas komen. Bij een vergelijkend examen
aan het einde blijft dit gevaar steeds vele
bedreigen.

Ik ben nu aan de redactie van een boek over de
Gajo- en Alaslanders begonnen, maar de vele
storingen, die officieele stukken en reizen te
weeg brengen, verhinderen mij zelfs te zissen,
wanneer het klaar zal zijn. Ik hoop spoedig.
Misschien reis ik tegen einde Juni naar Palembang,
dan dwars door Zuid-Sumatra naar Benkoelen,
om daar voor Atjeh te embarkeeren. Een
mooie gelegenheid ons veel te zien.

Met hartelijken groet, steeds hoozachtend

Uw d

C. Snouck Hurgronje

Adviseur voor Inlandsche
en
Arabische Zaken.

X01



Prof. Dr. M. J. De Goeje

30/4/1902

Vliet

Leiden.

X02



C 29

1902-08¹⁴ Kreta Radja 14 Augs. 1902.

Hooggeachte vriend, Na eene reis over land van Palembang naar Benkoelen, over zee van B. naar hier en een tocht van \pm 20 dagen door de bovenstreken van Aberlaböhi en Seunagan, heb ik nu eene week rust genoten en de tijdsruimte, die officieele stukken enz. mij lieten, o.a. gebruikt om Uwe M. Müller-biogr. en Uwe aankondiging van Marquant te genieten. Voor beide zeer veel dank! In Padang bracht ik eener dag met V. Ophuysen door, die ook al stikt in ambtsbezigheden. Ik tracht nu mijne Gajö-studie af te werken.

Met hartelijken groet,

Uw

O. J. Burgzorg

02



Briefkaart.

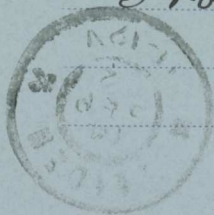
|| ၁၇၈၅၅၅၅၅ ||

|| ၁၇၈၅၅၅၅၅ ||

Adres.



Prof. Dr. M. J. De Goeje



Leiden

1902-08-23

01

Koeta Kudji 23 Aug. 1902.

Hoogzeachte vriend,

Seder mijne laatste briefkaart heb ik U weder te danken voor Uw artikel over het hs. van Abas'oedi's Tambéh en voor Uw aankondiging van Arnolds Abilal. De lectuur van mijn hs. heeft mij de overtuiging gegeven, dat de auteur, hoewel zeer liberaal in de beoordeeling van andersdenkenden, de Aboe'tazilah toch niet als rechtzinnig en zijn geestelijken en stoffelijken stamvader Laid niet als Aboe'taziliet beschouwt, al stemmen ze in veel betreffende 'adl en tawhîd met elkaar overeen.

Ik zit nog, zelveel ander werk mij tijt overlaat, tot over de voren in de Gajō's. Mijne studie over dat volk dient ook al die details te geven, die eigenlijk slechts van belang zijn voor degenen, die bestuursbemoeijingen met dat landschap moeten inleiden; zij zal dus in sommige opzichten voor een groot pe-

blicke wat taai worden. In andere opzichten, vooral wat de adal betreft, zijn de gegevens nog al interessant.

Wat U onlangs over Ophusen schreef, begrijp ik volkomen, maar eene omvangrijke studie voor de pers gereed te maken, dat laten hem zijne bezigheden als inspecteur en zijne vele reizen nauwelijks toe.

Hij zal toch trachten, een en ander te leveren, maar als wetenschappelijke taalvoorscher — wat hij ontegenzeggelijk is, zooals ook uit de kleinere bijdragen, die hij nu en dan gaf, voldoende blijkt — zal hij eerst tot zijn recht kunnen komen, wanneer hij meer wordt van zijner tijd en dien, zovels hij zoo gaarne wil, geheel aan de wetenschap kan wijden.

Hier, of liever in sommige onderhorigheden, hebben we weer eens eene opflikkering van fanatieke klewangaanvalen gehad, die een paar malen een zeker succes hadden. Het zijn op zichzelf staande feiten, die geensdins wijzen op een minder gunstigen toestand; zulke zaken zullen zich nog wel gedurende de naaste 10-12 jaren

nu en dan herhalen, maar toch gaan wij gestadig vooruit. Kreta Rudjn, vroeger geheel besloten in een hek met tal van wachthuizen, ligt thans volslagen open en heeft weinig garnizoen. De postenlinie, in wijders kring om deze hoofdplaats heen, behoort al langer tot het verleden. In Groot-Atjeh rijd ik overal heen alleen te paard, uren ver van de hoofdplaats af, door Atjehsche kampōngs heen. Drie jaren geleden zou dat een onverantwoordelijk waagstuk zijn geweest, terwijl toen de bevolking veel dunnar gesaaid was in de eigenlijke Atjehvallei.

Van Kol's azenking zal in Nederland misschien eenen voor de Atjehzaak gunstigen indruk maken, hoewel ten onrechte, want zij berust op even oppervlakkige indrukken als zijn vroeger onkundig geschetter in de kamer. Hij is een weinig degelijke man, dat delijk gereed met een oordeel over dingen, die hij niet kent, en ik vrees, dat hij nu zijne reis in Indië, tehuis door velen voor eene autoriteit versloten zal worden, hetgeen aan allerlei goede zaken veel

kuward kan doen. Zijne onwetendheid
 maakt des indruk van kennis in de wijde
 vaderlandsche kringen, die zich voor Drey-
 fers, Transvaal en Finland warmer
 maken dan voor de eigers koloniën, waar-
 van zoviele „uitlanders“ zeggen, dat wij
 ze niet waard zijn.

Met hartelijken groet steeds hoogaachtent
 Uw

C. J. Smoutburgroen

20/10/1886

1902-11-18

01

Koeta Radji 18 November 1902.

Hooggeachte vriend,

Vooreerst hartelijke dank voor Uwen brief van 26 Aug., Uwen groet uit Hamburg, Uwe recensie van Jacob's Schattenspiel (hij maakte een gekke fout in de vertaling van dat verze over den wijndrinker) en de toezending der Uqâmat al-barâhîn, die ik ook uit Algiers ontving. Wat deze iredische verhandeling betreft, vrees ik, dat de Franschen zich aan illusies overgeven. Men kan zulke stukken, overal op bestelling krijgen, maar ze werken niets uit; trouwens de schrijvers zelve maken zich dit ook niet wijs en beoogen meer klinkende resultaten.

Over Van Ophuyzen schreef ik U, geloof ik, reeds. Ik heb hem al meer dan eens op de wenschelijkheid van een publicatie op Maleisch gebied, en hij gevoelde die zelf ook zeer goed,

maar zijn bijzonder ambulante werking maakt het hem moeielijk, bij het vele administratieve geschrift, nog den tijd te vinden om een dezelvige stuk te concipieeren. Maar hij zal er zeker zijn uiterste best voor doen.

Ik ben nu weer op het punt om (23 deser) naar Weltevreden terug te keeren. De voornaamste onderzoekingen heb ik weer eens bezocht (deels vergezeld van Willem Oort) met Van Heutsz en 10 cavalieristen. Verder ben ik nu met mijn Gajostudie tot bij den drempel der drukkerij en hoop ik, thuis gekomen, spoedig de laatste hand daaraan te leggen. De vorm zal wel getruize van het bij stukjes en beetjes samenstellen van het geheel, zonder rust en kalme. Ietszins ik over het Alasland in postscripta heb en eerst bespande om met de Gajo-gegevens in één boek verwerkt te worden, bewaar ik voorloepig om niet eindelooft aan het uitstellen te blijven.

De toestand hier is zeer gunstig; die paar ongelukken in Seunagan waren onaangename gevolgen van enkele domheden. De „expeditie“, waarvan U in Hollandsche couranten schijnt gelezen te hebben, bestond uit 60 man om Van Heutsz, Van Daalen en mij te escorteeren! Daarmee zijn we op alle gevaarlijke punten geweest. Treunig was het, dat die domheden enige kostbare levens weggenomen hebben, en even treunig was het ongeval, dat mijnen neef Cremer gedurende eene verlofreis naar Penang overkomen, waarvan U wel gehoord zal hebben. Zijn dood blijft raadselachtig, maar alleen Aljehar hebben de sleutel. Hij was nu mijn 3 jaren hier een der ijverigste en meest gewaardeerde controleurs.

Just gisteren is hier een in Tamiang gevangen genomen Gajonk hoofd van beteekenis gearriveerd; dien may ben ik nu in snelle tempo's

besig uit te pompen, daer mijn tijd haast
om is en hij vele kostelike gezevens aan
het reeds versamelde toe te voegen heeft.

Mijne reis naar Djambi, die ik eerst voorn
mens was van hier uit te doen, is uitgesteld
en zal nu waarschijnlijk medio Januari van
Batavia uit plaats hebben.

Met hartelijken groet, hoogachtend

Uw

C. Smoeltharjono

13/1/22